

TRẮC NGHIỆM KHÁCH QUAN VÀ VIỆC ĐÁNH GIÁ NGÂN HÀNG CÂU HỎI

ĐỖ KIM HOÀN(*)

Thi trắc nghiệm trên máy tính.

Trắc nghiệm là một hình thức thi cử được rất nhiều nhà giáo dục công nhận là một phương thức đánh giá và đo lường hữu hiệu trình độ của sinh viên. Việc áp dụng hình thức thi trắc nghiệm không chỉ quy định cách học của sinh viên mà ở chừng mực nhất định còn ảnh hưởng đến cả cách dạy của giáo viên cũng như ảnh hưởng đến ý thức học của bộ phận không nhỏ sinh viên.

Thi trắc nghiệm đáp ứng được các yêu cầu sau:

- Kiểm tra được kiến thức bao quát phần lớn hoặc toàn bộ chương trình môn học;

- Không cần học thuộc mà chỉ đòi hỏi sinh viên khi thi phải hiểu cách tiếp cận và bản chất của vấn đề, từ đó biết phát huy tư duy sáng tạo ...

- Phân loại được trình độ học lực của sinh viên một cách rõ ràng;

- Hạn chế tối đa các yếu tố gây trở ngại cho việc đánh giá khách quan, công bằng cũng như các điều kiện "tốt" cho hiện tượng tiêu cực từ phía sinh viên là người đi thi cũng như từ phía người coi, chấm hoặc hỏi thi ... Từ đó đảm bảo tối đa cho kỳ thi được khách quan, công bằng ...

Do đó, thi trắc nghiệm đảm bảo được tính tin cậy và tính giá trị của nó. Tính tin cậy thể hiện sự ổn định của kết quả đo lường, qua nhiều lần chấm thi vẫn có cùng một điểm số. Tính giá trị thể hiện ở mỗi bài kiểm tra phải đáp ứng nhu cầu đề ra như đánh giá được mức độ tiếp thu bài học của sinh viên ...

Để đánh giá được chất lượng của mỗi bài kiểm tra trắc nghiệm, người ta thường căn cứ vào những yếu tố cơ bản sau:

- Độ khó: qua các kỳ thi chính thức, người ta sẽ đánh giá thống kê số lượng sinh viên trả lời đúng mỗi câu hỏi trên tổng số lượt trả lời cho câu hỏi này.

- Độ phân biệt: qua bài kiểm tra trắc nghiệm, người ta có khả năng phân biệt được năng lực của thí sinh theo các mức độ như giỏi, khá, trung bình hoặc kém. Việc đánh giá chất lượng của bài kiểm tra trắc nghiệm trên nhận định của người ra đề và thực tế lượng giá qua các kỳ thi. Người ra đề có thể nhận định một cách chủ quan về độ khó của từng câu hỏi, từ

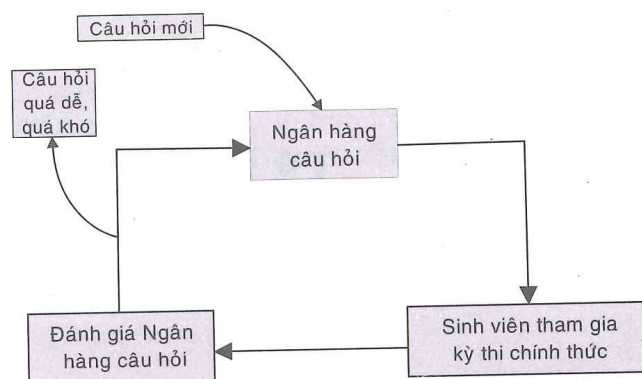
(*) Phó GD Trung tâm Khảo thí - Đại học Mở BC TP.HCM

đó xây dựng bài kiểm tra trắc nghiệm nhằm đảm bảo độ phân biệt để phân loại sinh viên và đảm bảo được mục tiêu đề ra. Sau mỗi kỳ thi, người ta sẽ tổng kết đánh giá mức độ trả lời đúng của sinh viên theo từng câu hỏi và xác định độ khó của bài thi trắc nghiệm.

Đối với bài kiểm tra trắc nghiệm trên giấy, việc xử lý thống kê kết quả các bài thi trắc nghiệm để đánh giá được độ khó đòi hỏi khá nhiều công sức trong việc nhập liệu. Việc tổ chức thi trắc nghiệm trên máy tính sẽ khai thác tối đa ngân hàng câu hỏi thi trắc nghiệm và công tác xử lý thống kê sẽ thuận lợi, đơn giản hơn nhờ phần mềm chuyên dụng. Đó là nhờ trong quá trình thi trắc nghiệm trên máy tính, đáp án trả lời của sinh viên được ghi lại theo từng câu hỏi, người xử lý dữ liệu chỉ cần xây dựng chương trình để thống kê số lượt trả lời đúng trên từng câu hỏi so với tổng số lượt trả lời để tính ra được độ khó cho mỗi câu hỏi. Mức độ tin cậy của kết quả đánh giá càng cao sẽ tương ứng với số lượng sinh viên thi càng cao qua nhiều đợt thi. Với việc đánh giá độ khó, người ta có thể loại ra khỏi ngân hàng đề thi trắc nghiệm những câu hỏi quá dễ (ai cũng trả lời được) hoặc quá khó (không ai trả lời được).

Sự kết hợp giữa mục tiêu (tính giá trị) và độ khó của các câu hỏi trắc nghiệm sẽ tạo ra một đề thi trắc nghiệm đảm bảo được độ phân biệt để đánh giá được năng lực của sinh viên.

Có thể tóm tắt việc đánh giá ngân hàng câu hỏi trắc nghiệm qua sơ đồ sau:

Chấm thi tốt nghiệp tại Trung tâm Khảo thí.

Để một bài thi trắc nghiệm đạt được mục tiêu đánh giá năng lực sinh viên thông qua các giá trị độ khó, độ phân biệt, người soạn câu hỏi ngay từ đầu cần xác định số lượng câu hỏi cho từng chương mục, cần dàn trải suốt toàn bộ các nội dung môn học và nhận định về độ khó cho từng câu hỏi, giáo viên có thể chọn một hay nhiều đề trắc nghiệm căn cứ vào kết quả lượng giá ngân hàng câu hỏi thi qua tiêu chí độ khó và độ phân biệt với số câu hỏi tương ứng cho mỗi bài thi trắc nghiệm. (Tham khảo phụ lục)

Với việc cải tiến công tác thi cử hiện nay theo chủ trương của Đảng và Nhà nước, trắc nghiệm khách quan có thể xem là hình thức thi cử phù hợp theo hướng gọn nhẹ, hiệu quả và thiết thực, hạn chế tối đa các hình thức tiêu cực trong thi cử, chấm thi.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nghị quyết về Giáo dục số 37/2004/QH11 ngày 03/12/2004 của Quốc hội nước Cộng hoà Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam khoá XI.
2. Sĩ Anh, "Đôi điều suy nghĩ về thi trắc nghiệm", Tạp chí Khoa giáo, số 3-2005. (Tài liệu tại website <http://www.cpv.org.vn>)
3. Lâm Quang Thiệp, "Vấn đề đánh giá kết quả học tập ở các trường đại học và khả năng hợp tác trong mạng lưới đại học Việt Nam." Hội thảo: "Nâng cao chất lượng đào tạo đại học" lần thứ 2 tại Đà Lạt ngày 11-13/05/2001.

Phụ lục**ĐÁNH GIÁ ĐỘ KHÓ VÀ ĐỘ PHÂN BIỆT
NGÂN HÀNG CÂU HỎI TRẮC NGHIỆM MÔN TOÁN CAO CẤP A2****Trung tâm Khảo thí
Đại học Mở Bán công TP.HCM**

- Số câu hỏi trong ngân hàng: **310** (với 14 nội dung chương trình môn học)
- Số SV tham gia kỳ thi: **876**
- Đơn vị có sinh viên tham gia thi: **Khoa Kỹ thuật và Công nghệ, Khoa Tin học**
- Kỳ thi chính thức: **Thi lần 2, học kỳ I - Năm học 2003-2004**
- Số câu hỏi cho 1 bài thi trắc nghiệm: **30**
- Tổng số lượt câu hỏi tham gia: **$876 * 30 = 26.280$**
- Bình quân số lần 1 câu hỏi trong ngân hàng tham gia bài thi: **$26.280 : 310 = 85$ lần**
- Nguồn: **Trung tâm Khảo thí - Đại học Mở Bán công TP. Hồ Chí Minh**

Bảng 1: Đánh giá độ khó của câu hỏi trong ngân hàng

MADETHI	MACAUHOI	TSlan_traloi	SL_dung	SL_sai	TL_dung	Mucdo_khode
A2	A2N822	63	12	51	19,0%	Rất khó
A2	A2N823	67	26	41	38,8%	Khó
A2	A2N824	60	27	33	45,0%	Khó
A2	A2N825	58	15	43	25,9%	Khó
A2	A2N826	66	19	47	28,8%	Rất khó
A2	A2NA01	98	70	28	71,4%	Trung bình
A2	A2NA02	109	74	35	67,9%	Trung bình
A2	A2NA03	105	57	48	54,3%	Trung bình
A2	A2NA04	95	76	19	80,0%	Dễ
A2	A2NA05	108	48	60	44,4%	Khó
A2	A2NA06	100	17	83	17,0%	Rất khó
A2	A2NA07	89	33	56	37,1%	Khó
A2	A2NA08	104	44	60	42,3%	Khó

Độ khó của câu hỏi = Số lượt SV trả lời đúng : Tổng số lượt trả lời
(Có thể quy đổi độ khó sang tỷ lệ phần trăm)

Mức độ khó dễ ở bảng trên tạm được phân loại theo độ khó như sau:

- Câu hỏi Quá dễ: 100% (sinh viên trả lời đúng)
- Câu hỏi Dễ: >75 - 99%
- Câu hỏi Trung bình: >50 - 75%
- Câu hỏi Khó: >25 - 50%
- Câu hỏi Rất khó: >01 - 25%
- Câu hỏi Quá khó: 0%

Bảng 2: Phân tích quan hệ giữa một câu hỏi với điểm bài trắc nghiệm của một số sinh viên

	MADETHI	Mucdo_khodo	TLdung	MACAUHOI	DIEM	SoSV
▶	A2	Rất khó	17,00%	A2NA06	0	1
	A2	Rất khó	17,00%	A2NA06	0,5	2
	A2	Rất khó	17,00%	A2NA06	1,5	3
	A2	Rất khó	17,00%	A2NA06	2	5
	A2	Rất khó	17,00%	A2NA06	2,5	10
	A2	Rất khó	17,00%	A2NA06	3	4
	A2	Rất khó	17,00%	A2NA06	3,5	12
	A2	Rất khó	17,00%	A2NA06	4	7
	A2	Rất khó	17,00%	A2NA06	4,5	9
	A2	Rất khó	17,00%	A2NA06	5	6
	A2	Rất khó	17,00%	A2NA06	5,5	15
	A2	Rất khó	17,00%	A2NA06	6	2
	A2	Rất khó	17,00%	A2NA06	6,5	10
	A2	Rất khó	17,00%	A2NA06	7	4
	A2	Rất khó	17,00%	A2NA06	7,5	3
	A2	Rất khó	17,00%	A2NA06	8	4
	A2	Rất khó	17,00%	A2NA06	8,5	2
	A2	Rất khó	17,00%	A2NA06	9	1

Với câu hỏi trắc nghiệm có mã số A2NA06 là câu "rất khó" với 100 lượt trả lời chỉ có 17 sinh viên trả lời đúng có tương quan với các nhóm điểm bài làm của sinh viên từ 0-9 điểm, có 53 người thuộc nhóm điểm <5 và 47 người thuộc nhóm >=5 điểm. Có thể tính độ phân biệt qua hệ số tương quan sau:

$$D_n = \frac{C_n - T_n}{S_n}$$

Trong đó:

D: hệ số tương quan

n: câu hỏi thứ n

C: số sinh viên có điểm bài trắc nghiệm $\geq i_1$

T: số sinh viên có điểm bài trắc nghiệm $< i_2$

S: tổng số sinh viên trả lời câu hỏi

(Trong phụ lục này, để tính toán chúng tôi tạm chọn số $i_1=i_2$ ở mức 5)

Nếu hệ số tương quan nằm trong khoảng từ [0, 1], tương ứng với việc sinh viên trả lời đúng câu hỏi này sẽ thuộc nhóm có điểm bài làm từ đạt cho đến có điểm cao. Ngược lại, hệ số tương quan âm từ [-1, 0] cho ta thấy nếu sinh viên trả lời đúng câu hỏi này có thể sinh viên không thuộc nhóm có điểm bài làm ≥ 5 .

Qua tính toán, hệ số tương quan của câu hỏi trong bảng trên là -0,06. Dựa theo nhận xét trên ta có thể rút ra nhận xét câu hỏi này thuộc loại rất khó nên khi trả lời phần lớn sinh viên có khuynh hướng chọn phương án trả lời ngẫu nhiên.

Tùy theo mục tiêu của việc đánh giá, số i_1, i_2 có thể gán giá trị ở mức điểm khác nhau để đánh giá độ phân biệt giữa nhóm các nhóm giỏi, khá, trung bình, ... để xem mức độ đáp ứng của sinh viên qua từng câu hỏi tương ứng với từng hệ số tương quan. (Tham khảo bảng 3, 4 và 5)

Bảng 3: Hệ số tương quan của một số nhóm câu hỏi dễ, khó

	MADETHI	Mucdo_khode	TLdung	MACAUHOI	T	C	S	HSTQ (D)
	A2	Dễ	83,33%	A2N117	29	43	72	0,19
	A2	Dễ	83,72%	A2NC17	53	76	129	0,18
	A2	Dễ	84,31%	A2NB01	45	57	102	0,12
	A2	Dễ	85,29%	A2N116	21	47	68	0,38
	A2	Dễ	85,42%	A2NB10	38	58	96	0,21
	A2	Dễ	86,93%	A2NC13	54	99	153	0,29
	A2	Khó	25,00%	A2NG09	13	39	52	0,50
	A2	Khó	25,22%	A2N204	50	65	115	0,13
	A2	Khó	25,86%	A2N825	30	28	58	-0,03
▶	A2	Khó	26,32%	A2N508	21	36	57	0,26
	A2	Khó	26,98%	A2N819	30	33	63	0,05
	A2	Khó	27,03%	A2NF24	28	46	74	0,24

Bảng 4, 5: Hệ số tương quan của một số nhóm câu hỏi rất khó, trung bình

	MADETHI	Mucdo_khode	TLdung	MACAUHOI	T	C	S	HSTQ (D)
	A2	Rất khó	13,53%	A2NC10	51	82	133	0,23
	A2	Rất khó	14,29%	A2NG25	20	43	63	0,37
	A2	Rất khó	17,00%	A2NA06	53	47	100	-0,06
	A2	Rất khó	17,78%	A2NG24	18	27	45	0,20
	A2	Rất khó	17,81%	A2NF19	32	41	73	0,12
	A2	Rất khó	18,03%	A2NG23	24	37	61	0,21
	A2	Rất khó	19,05%	A2N822	32	31	63	-0,02
	A2	Rất khó	19,72%	A2NF21	29	42	71	0,18
	A2	Rất khó	20,83%	A2N710	14	10	24	-0,17
	A2	Rất khó	21,21%	A2N712	19	14	33	-0,15
	A2	Rất khó	21,57%	A2NE24	46	56	102	0,10
	A2	Rất khó	22,13%	A2ND28	60	62	122	0,02

	MADETHI	Mucdo_khode	TLdung	MACAUHOI	T	C	S	HSTQ (D)
	A2	Trung bình	51,26%	A2NE30	60	59	119	-0,01
	A2	Trung bình	51,72%	A2NF22	38	49	87	0,13
	A2	Trung bình	52,25%	A2NE26	49	62	111	0,12
	A2	Trung bình	52,38%	A2ND25	58	68	126	0,08
	A2	Trung bình	52,63%	A2N808	18	20	38	0,05
	A2	Trung bình	52,63%	A2NB23	36	59	95	0,24
	A2	Trung bình	52,83%	A2NG14	16	37	53	0,40
	A2	Trung bình	53,04%	A2NE03	52	63	115	0,10
	A2	Trung bình	53,06%	A2NA20	29	20	49	-0,18
	A2	Trung bình	53,33%	A2N121	35	25	60	-0,17
	A2	Trung bình	53,33%	A2NC25	21	39	60	0,30
	A2	Trung bình	53,33%	A2NF02	30	45	75	0,20
	A2	Trung bình	53,42%	A2NF07	34	39	73	0,07

Các bảng sau minh họa cho chúng ta việc phân bố số câu hỏi ở các mức độ khó khác nhau được phần mềm thi trắc nghiệm hiện nay trên hệ thống máy tính nối mạng LAN của Trung tâm Khảo thí và mối liên hệ với một số nhóm điểm bài làm của sinh viên ngành Xây dựng, ngành Công nghiệp (mã SV có ký tự K ở cuối mã) và ngành Tin học (ký tự T). Phần mềm do một giảng viên Khoa Tin học của trường viết và sẽ được cải tiến, bổ sung một số tính năng mới với đề tài cấp trường.

MADETHI	DIEM	MASV	Mucdo_khode	So_cau
A2	9,5	20366373K	Dễ	3
A2	9,5	20366373K	Khó	11
A2	9,5	20366373K	Rất khó	3
A2	9,5	20366373K	Trung bình	13
A2	9,5	20366645T	Dễ	6
A2	9,5	20366645T	Khó	9
A2	9,5	20366645T	Rất khó	1
A2	9,5	20366645T	Trung bình	14
A2	10	20366325K	Dễ	3
A2	10	20366325K	Khó	13
A2	10	20366325K	Trung bình	14

MADETHI	DIEM	MASV	Mucdo_khode	So_cau
A2	6	20302054K	Dễ	3
A2	6	20302054K	Khó	14
A2	6	20302054K	Rất khó	3
A2	6	20302054K	Trung bình	10
A2	6	20362009K	Dễ	2
A2	6	20362009K	Khó	7
A2	6	20362009K	Rất khó	3
A2	6	20362009K	Trung bình	18
A2	6	20362015K	Dễ	2
A2	6	20362015K	Khó	10
A2	6	20362015K	Rất khó	3
A2	6	20362015K	Trung bình	15

MADETHI	DIEM	MASV	Mucdo_khode	So_cau
A2	3	20002002K	Dễ	7
A2	3	20002002K	Khó	12
A2	3	20002002K	Rất khó	3
A2	3	20002002K	Trung bình	8
A2	3	20002021K	Dễ	4
A2	3	20002021K	Khó	10
A2	3	20002021K	Rất khó	1
A2	3	20002021K	Trung bình	15
A2	3	20002045K	Dễ	2
A2	3	20002045K	Khó	13
A2	3	20002045K	Trung bình	15

MADETHI	DIEM	MASV	Mucdo_khode	So_cau
A2	0	20003054K	Dễ	2
A2	0	20003054K	Khó	14
A2	0	20003054K	Rất khó	1
A2	0	20003054K	Trung bình	13
A2	0	20366188K	Dễ	1
A2	0	20366188K	Khó	9
A2	0	20366188K	Rất khó	5
A2	0	20366188K	Trung bình	15

TÓM TẮT

Trắc nghiệm khách quan là hình thức thi cử được rất nhiều nhà giáo dục công nhận là một phương thức đánh giá và đo lường hữu hiệu trình độ của sinh viên. Việc áp dụng hình thức thi trắc nghiệm không chỉ quy định cách học của sinh viên mà ở chừng mực nhất định còn ảnh hưởng đến cả cách dạy của giáo viên cũng như ảnh hưởng đến ý thức học của bộ phận không nhỏ sinh viên.

Để đánh giá chất lượng của bài thi trắc nghiệm người ta thường căn cứ vào một số yếu tố như độ khó, độ phân biệt, độ tin cậy và độ giá trị qua các kỳ thi chính thức. Dựa vào các kết quả phân tích, ta có thể đánh giá được khả năng của người học và phương pháp giảng dạy của người thầy, đồng thời tạo ra những đề thi trắc nghiệm đảm bảo mục tiêu đánh giá năng lực người học ở từng cấp độ khác nhau.

SUMMARY

Objective testing is the mode of assessment that has been affirmed by many educationists as an effective tool for evaluating student competency level. The application of this test form not only regulates the way the students learn but also, at certain levels, affects the teaching process and student-learning attitude.

Evaluation of test quality is usually based on some factors such as level of difficulty, of differentiation, confidence, and value via official tests. Based on the result of the analysis, we can evaluate the learner's competency level and the teacher's method of teaching; at the same time create tests that can meet the objective of evaluating learner competence at different levels.